AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

BAKI DÖVLƏT UNIVERSITETI

Magistratura pilləsi üçün

İXTİSAS: 060112 - COĞRAFIYA MÜƏLLIMLIYI

İF-M 10459 "COĞRAFİYA TƏLİMİNİN TƏŞKİLİ VƏ FƏAL TƏLİM METODLARI"

fənninin

P R O Q R A M I

Bakı Dövlət Universiteti TMŞ yanında Tədris vəsaitlərinə nəşr hüququnun (qrif) verilməsi üzrə daimi fəaliyyət göstərən Komissiyanın qərarı ilə təsdiq edilmişdir (protokol №)

Bakı 2016

COĞRAFİYA TƏLİMİNİN TƏŞKİLİ VƏ FƏAL TƏLİM METODLARI

İzahat vərəqi

«Coğrafiya təliminin təşkili və fəal təlim metodları »fənni " Coğrafiya müəllimliyi" istiqamətində «Coğrafiyanın tədrisi metodikası və metodologiyası» ixtisasının magistratura pilləsində I kursun II semestrində 60 saat (30 saat – mühazirə, 30- məşğələ) həcmində tədris edilir.

«Coğrafiya təliminin təşkili və fəal təlim metodları» kursunun tədrisinin sonunda tələbə:

Bilməlidir:

- illik planlaşmanın mahiyyətini açmağı və nümunə hazırlamağı;
- cari planlaşmanın mahiyyətini açmağı və nümunə hazırlamağı;
- coğrafiya fənninin tədrisinin təşkilat formalarının növlərini təhlil etməyi;
- Yaradıcılığa yönəldilmiş metodlar- yaradıcı əsərlərin yaradılmasına verilən tələbləri

Bacarmalıdır:

- məktəb coğrafiya fənninin tədrisində kollektiv təşkilat formalarının tətbiq edilməsinin əhəmiyyətini təhlil etməyi;
- təlim metodlarını ənənəvi və müasir olmaqla qruplaşdırmağı;
- fəal dərsin quruluşu tərtib etməyi;
- məntiqi təfəkkür proseslərinin inkişafına yönəldilmiş metodları qruplaşdırmağı;
- tənqidi təfəkkür proseslərinin inkişafına yönəldilmiş metodları qruplaşdırmağı;

Yiyələnməlidir:

-kurikulumun tərkib hissəsi olan təlim strategiyalarının mahiyyətini təhlil etməyə;
-qrup təşkilat formasınınn təşkil etməyə;
- düşüncə bacarığının inkişafı üçün mövcud olunan tələblərə

Proqram həmdə magistr dissertasiyası üzərində müstəqil tədqiqatlar aparılmasında yardımçı vasitə rolunu oynaya bilər.

Mövzular üzrə saatların paylanması

№	Mövzular	cəm	Ocümlədən	
			müh.	sem.
1.	Coğrafiya təliminin təşkili və ona verilən müasir tələblər	4	2	2
2.	Fəal təlimin tətbiqini zəruri edən amillər və fəal təlimin mahiyyəti.	4	2	2
3	Fəal təlimin həyata keçirilməsi yolları. Fəal dərsin quruluşu	4	2	2
4	Düşüncə bacarığının inkişafı	4	2	2
5	Fəal təlim metodlarının təsnifatı və fəal təlimin üstünlükləri	4	2	2
6	Əqli hücüm metodlarının təsnifatı	4	2	2
7	Tədqiqatın aparılması metodları	4	2	2
8	Təqdimat metodları	4	2	2
9	Müzakirələr metodunun təsnifatı və onların həyata keçirilməsi	4	2	2
10.	Məntiqi təfəkkür proseslərinin inkişafına yönəldilmiş metodlar.	4	2	2
11	Tənqidi təfəkkür proseslərinin inkişafına yönəldilmiş metodlar	4	2	2
12	Yaradıcılığa yönəldilmiş metodlar- yaradıcı əsərlərin yaradılması	4	2	2
13	Müxtəlif iş formalarında dərsin təşkili.	8	4	4
14	Qrup işinin əhəmiyyəti və təşkili.	4	2	2
	Cəmi	60	30	30

1. Coğrafiya təliminin təşkili və ona verilən müasir tələblər. Coğrafiya təliminin təşkili. Planlaşma və onun növləri. Perspektiv və gündəlik planlaşdırma. Məzmun standartlarının reallaşma cədvəli. Təlimin təşkilinə verilən tələblər. Pedaqoji prosesin

tamlığı. Təlimdə bərabər imkanların yaradılması. Şagirdyönümlülük təlimin təşkilinə verilən əsas tələbdir. İnkişafyönümlü təlimə verilən tələblər. Şagird fəaliyyətinin stimullaşdırılması. Dəstəkləyici mühitin yaradılması (1),(5),(6),(7)

2. **Fəal təlimin tətbiqini zəruri edən amillər və fəal təlimin mahiyyəti**. Yeni müəllim şagird münasibətlərinin yaranması. Təhsildə fundamental dəyişiklərin aparılması. Özünü realizə yollarını axtarıb tapmaq kimi keyfiyyətlərin əldə edilməsinə şərait yaratmaq. İnteraktiv təlimdə təfəkkürün inkşafı, şagirdlərin dərk etmə mövqeyi, tədqiqat üçün müvafiq şəraitin yaradılması. Yeni prinsiplərə əsaslanan təlim tərbiyə prosesinin, yeni tədris plan və proqramlarının işlənib hazırlanması 1),(4),(5),(6),(7)

3.Fəal təlimin həyata keçirilməsi yolları. Fəal dərsin quruluşu. Problemli vəziyyətin yaradılması. Şagirdlərin bacarıq, qabiliyyət və inkşaf xüsusiyyətlərinin ortaya çıxmasına nail olma. Dialoq və əməkdaşlıq şəraiti. Müqayisəli təhlil şəraiti yaratmaq. Şagird-tədqiqatçı, müəllim-bələdçi, şagirdin müstəqil tədqiqat aparması diskussiyalarının təşkili. Psixoloji dəstək-hörmət və etibar. Təlimin psixoloji mühitinin yaradılması. İdrak fəaliyyətinin bütün dərs boyu lazımi səviyyədə saxlamaq. Fəal təlim üsullarının mərhələləri (1), (2),(6),(7).

4. Düşüncə bacarığının inkşafı. İnformasiyanın qəbulu və tanınması (bilik). Başa düşülmə və izah (dərketmə). Bir şəraitin başqasına çevrilməsi (tətbiq). Hissələri eyniləşdirmək və ya əlaqələndirmək (təhlil). Tam vahid formalaşdırmaq üçün hissələri birləşdirmək (sintez). Dəyərini aydınlaşdırmaq və ya artıq tanış olan meyarlardan istifadə etmək (qiymətləndirmə) 1),(4),(5),(6),(7).

5. Fəal təlim metodlarının təsnifatı və fəal təlimin üstünlükləri. Fəal təlim prosesinin təşkili. Coğrafiya fənninin tədrisinin təşkili. Təlim strategiyalarının mahiyyəti. Təlim strategiyaları nəyi əhatə edir. Ənənəvi və müasir təlimdə təlimin təşkilinə verilən tələblərin müqayisəsi. Fəal təlim-interaktiv təlimdir. Monoloji və dialoji təlimin müqayisəsi (1), (2),(6),(7)

6. Əqli hücüm metodlarının təsnifatı. Coğrafiya fənninin tədrisində müxtəlif mövzular üçün metodlarının tətbiqi. BİBÖ (KVVL). Auksion. Klaster. Suallar. Anlayışın çıxarılması. Söz assosasiyası. Sinektika. Fikrimdə nəyi tutmuşam. Fasiləli oxu. Açar sözlər. Beyin həmləsi metodlarının tətbiqi imkanları. Dərs prosesində əqli hücum metodlarına ayrılan vaxtdan istifadə. Rollu oyunllar, Modelləşdirmə, işgüzar oyunlar, səhnələşdirmə. Brifinq. Konfrans. Dərs prosesində oyun metodlarına ayrılan vaxtdan istifadə. Oyun dərslərinin təşkil edilməsi (1), (2),(5),(6),(7).

7. Tədqiqatin aparılması metodları. Problemin həlli, Kublaşdırma. Konkret hadisənin tədqiqi. Venn diaqramı. Layihələrin hazırlanması. Sosioloji sorğuların aparılması. Müsahibə. Qərarlar ağacı. İdeyalar xalısı. Refleksiyalar. Komitələr. Sorgu vərəqələri və müşahidə. T-sxem. Konseptual cədvəl. Modul dərs. İNSERT. Növbəli suallar. Oxu və sualvermə. Ardıcıl suallar metodu. Planın tərtib edilməsi. Mətndə əsas sözlərin araşdırılması. Planın və köməkçi sxemlərin tərtibatı. Məqsədyönlü oxu. Müqayisəli mətnlərin təhlili. Səhfləri aşkar edilməsi. Dərs prosesində tədqiqatin aparılması prosesinə ayrılan vaxtdan istifadə (1), (2),(3),(6),(7)

8. Təqdimat metodları – təqdimat metodlarının əhəmiyyəti. Dərs prosesində təqdimata ayrılan vaxtdan istifadə. Təqdimat. Esse. Esselərin təqdim edilməsi. Ekspert qrupu. Referat. Sankveyn. Krossovord. Diaqramların qurulması. Maketlərin qurulması. Xəritənın çəkilməsi. Planın tərtib edilməsi. Məntiqi ardıcıllığın müəyyən edilməsi. Əlaqələrin qurulması. Sxemlərin çəkilməsi (1), (2),(5),(6),(7)

9. Müzakirələr metodunun təsnifatı və onların həyata keçirilməsi. Disskusiya, Çarpaz müzakirə, müzakirə xəritələri. Klassik dialoq (Sokrat dialoqu). Ziqzaq. Karusel.

Akvarium. Açıq iclas. Dairəvi müzakirə. Debat dərslərinin qurulması və mövzulara tətbiq edilməsi. Dərs prosesində müzakirə metodlarına ayrılan vaxtdan istifadə (3),(4),(5),(6),(7)

10. Məntiqi təfəkkür proseslərinin inkişafına yönəldilmiş metodlar. Alqoritmin çıxarılması-analizdən sintezə, Ən mühüm olan tapşırıqlar qrupu üçün sujet əsasın yaradılması, Qaydalara əsasən oyunlar: oyun-tapmaca,oyun-yarış, Alqoritm üzrə təsvir (1), (2),(5),(6),(7)

11. Tənqidi təfəkkür proseslərinin inkişafına yönəldilmiş metodlar. Meyar üzrə qiymətləndirmə. Ambbivalent qiymətləndirmə. Cism və ya hadisəyə müxtəlif nöqteyi-nəzərdən baxılması Tənqidi təfəkkür proseslərinin inkişafına yönəldilmiş metodların həyata keçirilməsində yaranan problemlər. Tənqidi təfəkkür proseslərinin inkişafına yönəldilmiş metodların tətbiqi (1), (2),(3),(4)

12. Yaradıcılığa yönəldilmiş metodllar- yaradıcı əsərlərin yaradılması, Əşyaların qeyri-adi istifadəsi. Proqnozlaşdırma. Atalar sözləri üzrə iş. Fantaziyanın binomu. Sərbəst prefiks. Fantaziyanın polinomlları. Fokal obyektlərin metodu. Morfoloji analiz. Sinektika. Təşkilati metodlar- Ziqzaq və ya Mozaika. Karusel (1),(4),(5),(6),(7)

13. Müxtəlif iş formalarında dərsin təşkili. İş formalarının məqdəsəuyğun olaraq seçilməsi. Fəal dərsin təşkili. Fəallaşdırma oyunları. Fəal dərs üçün tapşırıqların və iş vərəqlərinin hazırlanması (5),(6),(7)

14. Qrup işinin əhəmiyyəti və təşkili. Qrup işinin təşkili.Qrup işinin müsbət tərəfləri. Qrup işinin təşkili zamanı müəllimin vəzifələri: təşkilatı və davranış aspektləri. Şagirdlər üçün qrup işinin qaydaları Qruplara bölünmə-Say. Ümumi xüsusiyyət. Püşkatma. Sosiometrik üsul. Mahnı axtarışında. Fəallaşdırma. Müsbət iş iqliminin yaranmasına imkan yaradan oyunlar. Buz əridən oyunlar. Cütlərlə iş prinsipləri. Müəllimin bələdçilik mövqeyinin həyata keçirilməsi qaydaları. Fasilitator (1),(6),(7)

Ədəbiyyat

Əsas

1.Coğrafiya kurikulumu.az

2. Veysova Z. A. Fənn müəllimləri üçün ixtisasartırma təhsilinin 2-ci modulu üzrə "Ümummi orta təhsil səviyyəsi üçün yeni fənn kurikulumlarının tətbiqi Coğrafiya fənni üzrə təlimçilər üçün vəsait "İnkişaf" elmi mərkəzi, 2014, 168 s.

3. Süleymanova A.Y, Təhsilin əsasları, Dərs vəsaiti Bakı "Təhsil" nəşriyyatı , 2014, 399 s.

Əlavə

4. www.sheki-ami.az/. Yeni təlim metdoları (PDF)

5. www.**kurikulum**.az/.../**kurikulum**lar. Fəal təlim üsulları

6. referat.ilkaddimlar.com/d_

7. https://minfakt.wordpress.com/category/